

УДК: 619 618 636.2

Стравський Я.С., д. вет. н., ст. наук. сп. (y.stravskyy@ukr.net)
Стефанік В.Ю., д. вет. н., професор, Костишин Є.Є. к. вет. н, доцент
Панич О.П., к. вет. н., ст. наук. сп. ©
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

ПРОФІЛАКТИКА АКУШЕРСЬКОЇ ПАТОЛОГІЇ КОРІВ У ПЕРІОД СУХОСТОЮ (оглядова інформація)

Подано аналіз наукової літератури, яка розкриває питання профілактики акушерської патології корів у період сухостою

Проблема підвищення відтворної здатності корів приваблює своєю важливістю і, в той же час, складна до виконання. Для цього, перш за все, потрібні нові методи диференційованого впливу на статеву функцію і чіткі рекомендації щодо їх практичного виконання [1, 2, 3].

Головним завданням спеціалістів ветеринарної медицини при лікуванні корів, хворих на акушерські та гінекологічні захворювання, є збереження життя тварин та їх продуктивності. За ним виникає друге, не менш важливе завдання – відновлення відтворної здатності тварин [4, 5, 6].

Виходячи з цих міркувань лікування тварин має бути спрямоване на стимуляцію захисних сил їх організму [7, 8, 9, 10, 11], видалення запального ексудату з ураженого органа [12, 13, 14, 15], відновлення функцій його тканин, підвищення скоротливої здатності матки та пригнічення розмноження мікроорганізмів у всіх ділянках статевого апарату корів [16, 17, 18].

Надзвичайно відповідальним є період запуску корів та їх утримання до початку розтелу. Саме цей період є вирішальним у профілактиці патології родів та ускладнень, які часто виникають у післяродовий період і тут немає дрібниць. Так, активний моціон корів протягом сухостійного періоду та з 3–4-го дня після розтелу, яким більшість господарств ігнорують, сприяє зменшенню на 20 % післяродових ускладнень, прискорює інволюцію матки, дозволяє підвищити заплідненість від першого осіменіння (у дослідях Шарапи Г.С. на 28 %) [19].

З метою профілактики акушерської та гінекологічної патології багато дослідників успішно використовували різні кормові добавки, наприклад, згодовування коровам біовіту-40, сапоніту за 60–45 днів до отелення і через 25–30 днів після нього, що призводило до скорочення сервіс-періоду на 21 день [20, 21, 22]. Інші автори вдавалися до застосування ветеринарних препаратів: підшкірні ін'єкції 0,5 %-го розчину натрію гумату за 30–15 днів до родів [23], біогенну стимуляцію (екстракт крові і алое) за 15–20 днів до отелення, що сприяло скороченню сервіс-періоду на 40,8–47,9 днів [24], введення за 60-10 днів до розтелу відаптину, що сприяло зменшенню на 12,2 % випадків затримання посліду та на 19,3 % – субінволюції матки і ендометритів [25].

© Стравський Я.С., Стефанік В.Ю., Панич О.П., 2013

Парантеральне введення коровам селену, селеніту, натрію селеніту і барію, селенопірану, селектору за 3–4 тижні до розтелу в досліджах [26, 27] дозволило зменшити кількість випадків затримання посліду та захворюваність корів на ендометрит у два рази і більше. Позитивний вплив на перебіг родів, прискорення виділення лохий та стан гуморального і клітинного імунітету в організмі корів як до розтелу, так і після родів [28, 29] дало використання у сухостійний період адсорбентів фітопрепаратів (аргехін і содехін). Згодовування коровам до розтелу пророслого зерна пшениці і ячменю із розрахунку 0,1 кг на кожні 100 кг маси тіла з водним розчином мексидолу у дозі 0,1 мл розчину на 100 кг маси тіла за 40 днів до розтелу сприяло скороченню сервіс-періоду у корів-первісток на 29,3 % [30]. Згодовування коровам у сухостійний період вітамінно-мінеральної добавки «Баланс» сприяло кращій підготовці родового каналу до виведення плода і, в подальшому, запобігало виникненню післяродової патології [31].

Триразове введення 15,0 мл тетравіту з інтервалом 7–10 днів, 20,0 мл тканинного препарату печінки та 0,2 %-го розчину натрію селеніту в дозі 25,0 мл одноразово, підшкірно за 60–45 днів до очікуваного отелу позитивно впливало на перебіг родів та післяродовий період і, як наслідок, на 37,3 % зменшилась кількість випадків затримання посліду і на 26,3 % субінволюції матки [32]. Введення коровам карсилу в дозі 10,0 мл підшкірно за 30, 20 і 10 днів до розтелу і згодовування їм мореніту (1,0 % до сухої речовини корму) у 100 % випадків забезпечувало підвищення своєчасного відходження посліду на 40 % [33].

При введенні коровам до родів тканинного біостимулятора «плацента активное начало» (ПАН) зареєстровано підвищення заплідненості корів та скорочення тривалості неплідності на 8,7 днів [34].

Парентеральне введення коровам до родів комплексу жиророзчинних вітамінів А, D₃, Е сприяло збільшенню загального вмісту ліноленової кислоти, підвищенню синтезу глікопротеїдів та стимулювало функцію яєчників і матки [35, 36, 37].

Для післяродового відновлення репродуктивної функції та з метою імунореабілітації хворого організму в імунотерапії широко використовують германій (органічні полімери гермсеквіоксанового типу, представником яких є герматранол) [38, 39, 40]. Застосування глибокотільним коровам герматранолу на восьмому місяці тільності, за 3–5 днів до розтелу і на 3–5-й день після родів сприяло підвищенню імунобіологічної реактивності організму корів та позитивно вплинуло на клітинну і гуморальну ланку імунітету новонароджених телят [41, 42, 43].

Згодовування теличкам з 1- до 6-місячного віку ріпакової олії в кількості 4 % до раціону позитивно вплинуло на їх статеву функцію, про що свідчило збільшення правого і лівого рогів матки на 23 – 25 % і висоти маткових залоз у слизовій оболонці рогів на 40 % порівняно із телицями, яким не задавали олії [44, 45, 46]. Згодовування коровам за 30 днів до отелення впродовж 5 днів 300,0 мл соняшникової олії сприяло скороченню тривалості послідової стадії в 1.3

рази, зниженню інтоксикації організму і прискоренню інволюції матки в 1,2 рази [47,48].

Узагальнюючи результати огляду літератури з організації та проведення профілактичних заходів у сухостійному періоді видно, що правильно проведена підготовка корів до розтелу зменшує число патологічних випадків під час родів та запобігає розвитку субінволюції матки.

Література

1. Гончарова Е.О. Нормализация процессов воспроизводства у коров при гипофункции яичников / Е.О. Гончарова // Животноводство для всех. – 2003. – № 3–4. – С.23.
2. Нежданов А.Г. Восстановление плодовитости коров при гипофункции яичников / А.Г. Нежданов, К.А. Лободин, Н.Е. Богданова // Ветеринария. – 2007. – № 7. – С. 39–45.
3. Петров А.М. Лечение коров больных хроническим гнойно-катаральным эндометритом и кистой яичника / А.М. Петров., Ш.Р. Мирзахметов // Актуальные проблемы болезней органов размножения и молочной железы у животных. – М.: МВА, 2005. – С. 139–145.
4. Горюк В.В. Використання сапоніту в системі заходів з профілактики неплідності худоби на Поділлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. вет. наук: спец. 16.00.07 „Ветеринарне акушерство”/ В.В. Горюк. – К., 2004. – 20 с.
5. Новые биорегуляторы в биотехнике размножения крупного рогатого скота / А.Л. Аминова, И.Г. Зямилев, И.Х. Ситдииков, [и др.] // Ветеринария. – 2006. – № 1. – С. 39–42.
6. Рясосова М.В. Видаптин для коррекции репродуктивной функции коров в йоддефицитной зоне / М.В. Рясосова, Н.Н. Семенова, В.К. Невинный // Ветеринария. – 2008. – № 1. – С. 10–31.
7. Безбородов Н.В. Синтетический тимоген для восстановления половой цикличности коров / Н.В. Безбородов, Е.С. Малецкая // Ветеринария. – 2006. – № 11. – С. 8–9.
8. Бойчук А.В. Діагностика і лікування запальних процесів матки та її придатків в залежності від стану імунної, гормональної та антиоксидантної системи організму: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра мед. наук: спец. 14.01.01 „Акушерство і гінекологія” / А.В. Бойчук. – Національний мед. університет ім. О. О. Богомольця. – К, 2001. – 40 с.
9. Вплив прополісу гідрогумату на білковий спектр та активність амінотрансфераз крові корів у ранній післяпологовий період / В.Г. Грибан, Н.Й. Седих, Ю.В. Дуда, Н.М. Гіренко // Ветеринарна медицина: міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Харків: ТОВ „НТМТ”, 2005. – Т. 1, № 85. – С. 349–351.
10. Завірюха В.І. Корекція трофічних процесів при патології органів розмноження і розробці методів підвищення ефективності трансплантації ембріонів у корів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра вет. наук: спец. 16.00.07 „Ветеринарне акушерство і біотехнологія відтворення” / В. І. Завірюха. – Львів, 1995. – 47 с.

11. Коррекция нарушенной обмена веществ и воспроизводительной функции коров / И.А. Шкуратова, М.В. Рясосова, А.Н. Стуков, В.К. Невинный // Ветеринария. – 2007. – № 9. – С. 9–11.
12. Керничний С.П. Характер імунної відповіді при різних терапіях хронічного ендометриту у корів / С.П. Керничний // Вісник Сумського державного аграрного університету. Ветеринарна медицина. – Суми: „Козацький вал”, 2007. – Вип. 8 (19). – С. 52–55.
13. Походун К.А. Комплексний метод лікування гострих ендометритів із застосуванням полісорбу хлоргексидину та антиоксидантів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мед. наук: спец. 14.00.01 „Акушерство та гінекологія” / К.А. Походун. – К., 1995. – 21 с.
14. Сидоркин В.А. Опыт применения β -адреноблокаторов в акушерско-гинекологической практике / В.А. Сидоркин, В.Г. Гавриш // Науково-технічний бюлетень ІБТ., ДНДКІ ветпрепаратів та кормових добавок. – Львів: Тріада Плюс, 2005. – Вип. 6, 3–4. – С. 350–355.
15. Шляхи зниження неплідності у корів / В.О. Ушкалов, С.О. Гутвинська, В. Ф. Макеєв [та ін.] // Вісник аграрної науки. – 2004. – № 1. – С. 32–34.
16. Краєвський А.Й. Резистентність мікрофлори матки корів при різних способах профілактики післяродової інфекції / А.Й. Краєвський // Ветеринарна медицина України. – 2004. – №1. – С. 32–33.
17. Кухільний Г.Я. Хвороби статевих органів тварин / Г.Я. Кухільний // Здоров'я тварин і ліки. – 2005. – № 10. – С. 12–13.
18. Любецький В.Й. Доцільність застосування антибіотиків при лікуванні корів, хворих на післяродовий метрит / В.Й. Любецький, В.А. Бортнічук // Ветеринарна біотехнологія. – К.: Аграрна наука. – 2006. – С. 161–168.
19. Шарапа Г. С. Неплідність корів і телиць та боротьба з нею / Шарапа Г.С. – К.: Урожай, 1988. – 136 с.
20. Хозей В.Ю. Стимуляція відтворної функції / В.Ю. Хозей // Тваринництво України. – 2007. – № 10. – С. 35–37.
21. Яблонська О.В. Зміни природної резистентності організму сухостійних корів під впливом неспецифічних імуностимуляцій / О.В. Яблонська // Науковий вісник Львівської державної академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького. – 2000. – Т. 2, № 3–4. – С. 150–156.
22. Яблонська О.В. Сапоніт як імунокоректор для глибокотільних корів та їхніх телят // Науковий вісник Львівської державної академії ветеринарної медицини імені С. З. Гжицького. – 2001. – Т. 3, № 2. – С. 198–202.
23. Плугатирьов В.П. Ефективність препаратів гумату натрію для профілактики і терапії акушерсько-гінекологічних захворювань у корів / В.П. Плугатирьов, В.Ф. Довгополов // Науковий вісник Львівської державної академії ветеринарної медицини імені С. З. Гжицького. – 2002. – Т. 4, № 5. – С. 96–99.
24. Кваша В.И. Зерно рапса в комбикормах для телок / В.И. Кваша, Н.Е. Василишин // Зоотехнія. – 1995. – № 4. – С. 19–20.

25. Гаманухо В. Перспективи застосування мікроелементів у тваринництві / В. Гаманухо, С. Терещенко, Є. Юрчук // Ветеринарна медицина України. – 2007. – № 1. – С. 38–39.
26. Боголюбова Г.В. Селен и репродуктивные функции свиноматок / Г.В. Боголюбова // Сельское хозяйство за рубежом. – 1975. – № 3. – С. 50.
27. Лечение и профилактика беломышечной болезни в регионах, дефицитных по содержанию селена: методические рекомендации. – [2-е изд. испр. и доп.]. – Саратов: ЗАО Нита-Фарм, 2007. – 20 с.
28. Гугушвили Н.Н. Иммунобиологическая реактивность коров и методы ее коррекции / Н.Н. Гугушвили // Ветеринария. – 2003. – № 12. – С. 34–36.
29. Райт А. Имумнология / А. Райт, Дж. Бростофф, Д. Мейл. – М.: Мир, 2000. – 326 с.
30. Мамаев А.В. Препараты для стимуляции репродуктивной функции у коров и свиней / А.В. Мамаев // Ветеринария. – 2005. – № 6. – С. 39–40.
31. Любецький В.Й. Вплив вітамінно-мінеральної добавки „Баланс” на прояв передвісників родів та перебіг підготовчої стадії у корів голштинської породи / В.Й. Любецький, Ю.М. Жук, М.М. Михайлюк // Вісник Сумського національного аграрного університету. Ветеринарна медицина. – Суми: Козацький вал. – 2007. – Вип. 9 (19). – С. 78–80.
32. Ордін Ю.М. Ефективність профілактики затримання посліду, субінволюції, післяродового ендометриту та неплідності у корів / Ю.М. Ордін // Здоров'я і ліки. – 2005. – № 11. – С. 11.
33. Кузьминова Е.В. Карсел и моренит для профилактики послеродовой патологии у коров / Е.В. Кузьминова, М.П. Семенов, В.А. Антипов // Ветеринария. – 2006. – № 12. – С. 38–40.
34. Лободин К.А. Плацента – активное начало – препарат для коррекции воспроизводительной функции коров / К.А. Лободин // Ветеринария. – 2006. – № 7. – С. 38–41.
35. Вплив вітамінів А і D на вміст окремих класів ліпідів у плазмі крові телят при парентеральному їх уведенні / Л.Л. Юськів, В.В. Іваняк, В.І. Гнатів [та ін.] // Науково-технічний бюлетень Інституту біології тварин та ДНДКІ ветпрепаратів та кормових добавок. – Львів: Тріада Плюс, 2005. – Вип. 6, № 1. – С. 192–195.
36. Куртяк Б.М. Вплив вітамінів А, D, E на загальний вміст ліпідів, їх жирнокислотний склад і співвідношення окремих класів у плазмі крові корів / Б.М. Куртяк, І.В. Вудмаска, В.В. Іваняк // Біологія тварин. – 2002. – Т. 4, № 1 – 2. – С. 82–85.
37. Куртяк Б.М. Вплив різних форм вітамінів А, D, E на загальний вміст білків і співвідношення окремих їх фракцій в плазмі крові корів у передродовий період і після отелення / Б.М. Куртяк, М.А. Сенькусь // Аграрний вісник Причорномор'я. – 2002. – Вип. 4, № 15. С. 25–28.
38. Antiviral effects of carboxyethylgermanium sesquioxide (G-132) in mice infected With a lethal dose of influenza virus / F. Suzuki, H. Aso, H. Kobayasy [et al.] // Chemotherapy. – 1986. – Vol. 34, № 6. – P. 488–494.

39. On the antifungal and antibacterial activity of some trisubstituted organogermanium, arganotin and organolead compounds / S. A. Kaars, F. Rijkens, J. A. Luijten, L. G. Willemsseus // A. Vandeenwenholk, J. Microbiol. Serol. – 1962. – Vol. 1/28, № 3 – P. 346–356.
40. Pat. 54 – 30297 Jpn. (1979) method and adept for inducing an interferon / N. Ishida, H. Sato, F. Suzuki, K. Miyao // C. A. – 1981 – Vol. 94 – P. 233.
41. Яблонська О.В. Вплив герматранолу на імунобіологічну реактивність та життєвість новонароджених телят / О.В. Яблонська // Науковий вісник НАУ. – 2001. – Вип. 36. – С. 158–161.
42. Яблонська О.В. Імунний статус глибокотільних корів і новонароджених телят та його корекція: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. вет. наук: спец. 16.00.03 „Ветеринарна мікробіологія та вірусологія” / О.В. Яблонська. – К. 2005. – 38 с.
43. Яблонська О.В. Сапоніт як імунокоректор для глибокотільних корів та їхніх телят // Науковий вісник Львівської державної академії ветеринарної медицини імені С. З. Гжицького. – 2001. – Т. 3, № 2. – С. 198–202.
44. Дем’янчук Г.Т. Ріпакові корми в раціонах корів / Г.Т. Дем’янчук, Г.В. Братуляк // Вісник аграрної науки. – 1992. – №11. – С. 19–22.
45. Кваша В.И. Жиропротеиновый кормовой концентрат из семян рапса / В.И. Кваша, Н.Е. Василишин // Молочное и мясное скотоводство. – 1993. – № 1. – С. 54–57.
46. Кваша В.И. Зерно рапса в комбикормах для телок / В.И. Кваша, Н.Е. Василишин // Зоотехния. – 1995. – № 4. – С. 19–20.
47. Стравський Я.С. Прогнозування, діагностика, лікування та профілактика ускладнень субінволюції матки у корів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора вет. наук: спец. 16.00.07 „Ветеринарне акушерство” / Я.С. Стравський. – Київ, 2011. – 41с.
48. Stefanyk V. Zapobieganie i leczenie chorob wywołanych brakiem mikroelementow (I,Co,Zn) u cielnych krow / Stefanyk V., Zaviryucha V., Kostyshyn Y. // Zarzadzanie stadem w aspekcie zdrowia bydla: Monografia. - Lomza, 2010. - P. 57-63.

Stravskyi Ia.S. DVM(y.stravskyy@ukr.net)

Stefanyk V. Yu. DVM, Kostyshyn Ye. Ye. PhD, docent of veterinary medicine

Panych O.P. PhD in veterinary medicine.

*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after
S.Z. Gzhytskogo*

**PROPHYLAXIS OF OBSTETRIC COW PATHOLOGY DURING THE
INTERLACTATION PERIOD (brief information)**

*The analysis of scientific literature which concerns the question of prophylaxis
of obstetric pathology during the interlactation period is given.*

Рецензент – д.вет.н., професор Завірюха В.І.